

Naziv predmeta: **Povijest**

Nastavna cjelina: **Život i kultura starih Rimljana - Rimska Država**

Nastavna jedinica: **Prvi poznati narodi na tlu današnje Hrvatske i Bosne i Hercegovine
potkraj Rimske Republike**

Razred: **I. razred - opća gimnazija**

□ **Ilirska plemena;**

● **Ilirik ili Ilirycum** je zemljopisno – povijesni naziv za **rimsku provinciju** utemeljenu na području koje su nastanili **Iliri**. Ilirska plemena koja su ostavila tragove u *zemljopisnim nazivima i povijesnim zbivanjima* su: **Histri, Liburni, Delmati, Daorsi, Japodi, Ardiječci, Kolapijani, Jasi, Amantani, Breuci i Desidijati**

Ilirik

□ **Keltska plemena;**

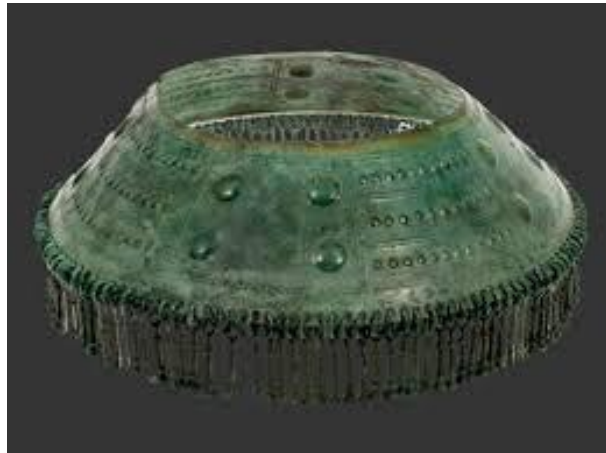
● na tlu današnje *sjeverozapadne Hrvatske* sa starosjediocima **Ilirima** (ponajviše Japodima u Lici) tragove su ostavili i **Kelti**. Oni su se posebno isticali u **kovačkom, lončarskom i tkalačkom obrtu**. Njima su se oko 400. pr. Kr. uspješno suprotstavili **Histri**

□ **Stari Grci;**

● *grčki doseljenici* su tijekom 4. i 3. st. pr. Kr. na *istočnojadranskoj obali* podizali **trgovačka središta** (trgovišta) koja su utvrđivali bedemima. Posebno se isticala **Salona** (Solin), zatim **Issa** (Vis), **Narona** (Vid kod Metkovića), **Tragurion** (Trogir) i **Epetion** (Stobreč)

□ Glavna zanimanja prvih naroda na tlu današnje domovine;

● **prirodna bogatstva** omogućavala su razvoj *raznovrsnog obrta* koji je unaprijeđivan pod utjecajem *Grka i Kelta, a kasnije i Rimljana*. Poznato je da su **Iliri** bili vješti u izradi **brodova**. Od **Grka** su preuzeli uzgoj *vinove loze i maslina*. Uz obalu Iliri su se bavili **ribarstvom**

Japodska brončana kapa (oko 500. pr. Kr.)

□ Gusarenje Ilira po moru;

● u *Ardijejskom plemenskom savezu*, **Iliri** su pod vodstvom kralja **Agrona** započeli rat protiv **Grka**. Ilirska prevlast na moru u 3. st. pr. Kr. ostvarila je i prve njihove pobjede. Agronova mornarica osvojila je **Hvar**. Nakon što je umro, **Iliri** su bili **porażeni**. Nakon njegove smrti, udovica **Teuta** nastavlja rat. Njezina je mornarica počela zaposjedati otoke **Vis** i **Krf**. Grcima u pomoć pristižu **Rimljani**. *Ilirska vojska se nije uspjela oduprijeti* dobro naoružanoj *rimskoj vojsci* i tako je **poražena**. Rim je započeo provoditi svoju **politiku** i zaposjedati područje današnje Hrvatske

□ Rimljani pokoravaju Ilirska plemena;

● **Ilirska plemena** koja su bila u sastavu *Ardijejskoga plemenskog saveza* postala su saveznici *rimskog naroda*. U 2. st. pr. Kr. Rimljani su krenuli na **Istru**, pobjeda Rimske vojske popraćena je u Rimu **trijumfima**. U 2. st. pr. Kr. izbijaju ustanci **Delmata**. *Delmati i Japodi* nekoliko su puta **porazili** vojsku **Gaja Julija Cezara**, ali su se kasnije morali povući. Cezar je 46. pr. Kr. uspostavio **upravu** nad *Ilirikom*. U Iliriku su ratove vodili **Marko Antonije, Brut i Oktavijan**. Poznato je da je **Oktavijan** s *rimskim legijama* na **Korčuli** i **Mljetu** *poubijao* i odveo ilirsko stanovništvo u *ropstvo*. Također je poznato da je **Liburnima** oteo **brodove**. Zauzeo je njihovo glavno uporište **Metulum** (kraj Ogulina). Osvojio je i **Segesticu** (Sisak). *Oktavijanovim pohodima* granice rimske države su **pomaknute do gornjeg Dunava i na područje današnje zapadne Mađarske**. U Iliriku je početkom 1. st. izbio **najveći ustanak**, poznat kao **Batonov ustanak** (6.-9.god). *Vojskovođa Baton* iz plemena **Desidijata** suprotstavio se **nasilnom novačenju** i ustanak se proširio na današnju *Slavoniju*. Ustaničnici su

napadali **gradove** koji su bili **uporišta** rimske vlasti. Protiv *ilirskih ustanika* poslana je snažna vojska s **Tiberijem** na čelu (kasnije će postati car). Teške borbe su se vodile na rijeci **Vuki** (Vukovar) i tu su oba *Batona* **poražena**

□ **Ustrojstvo provincija i rimsko vladanje Ilirikom;**

● do 10. god. postojala je jedna provincija **Ilirik** (*obuhvaćala je područje od Dunava u današnjoj Mađarskoj i cijelu današnju Hrvatsku*). Radi lakšeg upravljanja **Ilirik** je **podjeljen** na **2** provincije: **Dalmaciju i Panoniju**. Nakon sloma Batona, **August** je oduzeo **Senatu** upravu nad Ilirikom i stavio ga pod **carsku** upravu. Ilirikom je upravljao **carski namjesnik - propretor**

□ **Gradovi u Iliriku;**

● gradovi su bili **uporišta** rimske vlasti; *središte trgovine, obrta, kulture, javnih ustanova, rimske vjere i jezika*. Iz prvih vremena vladavine Rimljana u **Panoniji** su značajni bili: **Aquae Iasae** (Varaždinske Toplice), **Iucurum** (blizina Požege), **Cibale** (Vinkovci), **Mursa** (Osijek), **Cuccium** (Ilok), **Siscia** (Sisak). U provinciji **Dalmaciji** poznati gradovi su: **Vegium** (Karlobag), **Aenona** (Nin), **Oneum** (Omiš), **Scardona** (Skradin), **Promona** (Drniš) i dr. U **Istri** gradska središta bila su: **Parentium** (Poreč), **Pola** (Pula), **Albona** (Labin). Na **otocima**: **Curicum** (Krk), **Arba** (Rab), **Crexa** (Cres), **Brattia** (Brač), **Pharia** (Hvar), **Issa** (Vis), **Ladesta** (Lastovo), **Melita** (Mljet)

□ **Razvoj kulture i civilizacije u Iliriku;**

● **rimske ceste** građene su za potrebe **vojske i trgovine**. Bile su široke do **5 metara**. Uz ceste su bile **postaje** u kojima su putnici mogli *prenoćiti i mijenjati konje*. Unutar ruševina **Salone** pronađeni su *natpisi, mozaici, skulpture, sarkofazi*. Među tim ostacima nalaze se i natpisi s **ilirskim** imenima. *Gradske ulice i forum* bili su **popločani**. U većini *radionica* izrađivane su *amfore i zemljane posude za spremanje vina, ulja, pšenice soljene ribe* i dr.

Ostatci rimskog amfiteatra u Solinu